

حقوق بین الملل خصوصی

رایه تیمی، تعارض قوانین به زبان ساده

دکتر طاهر حبیب زاده

عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی شریف

(پژوهشگر سیاست گذاری علم، فناوری و صنعت)

سرسناسه	حبيب زاده، طاهر، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پديدآور	حقوق بين الملل خصوصى بايسته هاى تعارض قوانين به زبان ساده /
مشخصات نشر	مؤلف: طاهر حبيب زاده
مشخصات ظاهرى	تهران: خرسندى، ۱۳۹۵.
شابک	۳۵۹ ص.
وضعيت فهرست نويسى	978-600-114-642-8 :
موضوع	فيما :
موضوع	حقوق بين الملل خصوصى -- ايران
موضوع	Conflict of Laws -- Iran :
موضوع	حقوق بين الملل خصوصى
موضوع	Conflict of Laws :
رده بندي كنگره	KMH ۴۸۰ / ح ۲ ۱۳۹۵ :
رده بندي ديويى	۳۴۰ / ۹۰۵۵ :
شماره كتابشناسى ملي	۴۳۸۶۵۸۱ :



اندشارات خرسندى

خيابان انقلاب، خيابان فخر رازى، خيابان لبافى نژاد، نرسیده به

خيابان دانشگاه، پلاک ۱۷۴، واحد ۲

تلفن: ۵-۳۴-۶۶۹۷ و ۵-۶۶۴۹۰۵۸۴

فروشگاه شماره ۱: دانشگاه تهران، دانشکده - حقوق، علوم سياسى، تلفن: ۶۶۴۱۰۲۰۳

فروشگاه شماره ۲: ميدان انقلاب، خيابان منيرى جريدى (ارديه)، پلاک ۹۲، تلفن: ۶۶۹۵۰۷۵۹

فروشگاه شماره ۳: خيابان انقلاب، نرسیده به ميدان فردوسى، سوجه شيد باسى، دانشکده حقوق دانشگاه آزاد،

طبقه زيرين (قسمت کتابفروشى) تلفن: ۶۶۷۰۵۹۱

پست الكترونيک: khorsandypub@gmail.com

سايه ايترنى: www.Khorsandypub.com

حقوق بين الملل خصوصى

بايسته هاى تعارض قوانين به زبان ساده

دکتر طاهر حبيب زاده

چاپ اول: ۱۳۹۵ - تيراز: ۵۰۰ جلد - قيمت: ۳۰۰۰۰۰ ريال

ISBN: 978-600-114-642-8

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۶۴۲-۸

فهرست مطالب

پیشگفتار و تعریف	۱۵
فصل اول: کلیات	۱۹
۱. مقدمه	۲۱
۲. حقوق بین الملل خصوصی: اشخاص خصوصی درگیر است	۲۳
۳. در مسائل حقوق بین الملل خصوصی داخل یک عامل خارجی درگیر است	۲۴
۴. سه اصطلاح مبنایی: توصیف، دسته ارتباطی و اعاده حل تعارض	۲۵
۵. ترمینولوژی حقوق بین الملل خصوصی	۲۸
۶. تعریف شناسی حقوق بین الملل خصوصی و نقدها	۲۸
۷. موضوعات حقوق بین الملل خصوصی	۳۲
۱-۷. سیستم های حقوقی تک موضوعی	۳۲
۲-۷. سیستم های حقوقی چند موضوعی	۳۳
۸. تابعان حقوق بین الملل خصوصی	۳۴
۹. عوامل مؤثر در ایجاد و توسعه حقوق بین الملل خصوصی	۳۴
۱-۹. مرز	۳۵
۲-۹. توسعه روابط افراد در صحنه بین المللی	۳۵
۳-۹. لزوم تنظیم روابط اتباع کشور با بیگانگان	۳۶
۴-۹. وجود تفاوت واقعی بین قواعد حقوقی کشورها	۳۶
۵-۹. گذشت قانون گذار و قاضی داخلی	۳۷
۱۰. مروری بر نظام های حقوقی جهان	۳۸
۱-۱۰. تقسیم بندی شش گانه نظام های حقوقی	۳۸
۲-۱۰. دو نظام حقوقی بزرگ: کامن لا و رومی-ژرمنی	۳۹
۳-۱۰. سیستم حقوقی انگلستان	۴۲
۱. منابع اصلی	۴۲
۲. منابع تکمیلی؛ که در کنار منابع اصلی الزام آور و قابل اجرا هستند	۴۳
۳. منابع فرعی	۴۳

۸ ♦ حقوق بین الملل خصوصی: بایسته‌های تعارض قوانین به زبان ساده

- ۴-۱۰. سیستم حقوقی ایران..... ۴۴
- ۵-۱۰. تفکیک بین سیستم حقوقی و نظام حقوقی..... ۴۶

فصل دوم: سابقه، روش‌ها و مکاتب..... ۴۷

۱. سابقه مختصر..... ۴۹
- ۱-۱. نقش قراردادهای و عهود در حقوق اتباع دولتها در دولت‌های دیگر..... ۴۹
- ۱-۲. گذری بر ماده ۸ قانون مدنی: تملک اموال غیرمنقول توسط بیگانگان و نمونه‌هایی از عهدنامه‌های مرتبط..... ۴۹
- ۱-۳. آیین‌نامه چگونگی تملک اموال غیرمنقول توسط اتباع خارجی غیرمقیم در جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۴..... ۵۴
۲. گذر بر مکاتب خارجی حقوق بین الملل خصوصی..... ۵۶
- ۲-۱. سوق بین الملل خصوصی ریشه‌دار است نه یک بحث جدید..... ۵۶
- ۲-۲. تفاوت مکاتب: روش ساختن قواعد حل تعارض..... ۵۸
- ۲-۳. روش‌های مطالعه مسائل حقوق بین الملل خصوصی و نحوه ساختن قواعد حل تعارض قوانین..... ۵۹
- ۱-۲-۳. روش اصولی، اجزای یا متعصب..... ۵۹
- ۲-۳-۲. روش حقوقی یا تناسب (مناسب‌تر)..... ۶۰
- ۲-۳-۳. کدام روش بهتر است؟ اصول یا حقوقی؟..... ۶۱
۳. دسته‌بندی مکاتب براساس یکی از روش‌های اصولی و حقوقی..... ۶۲
- ۳-۱. مکتب ایتالیایی قدیم یا مکتب سرخ: قوانین روم: تقسیم‌بندی قواعد حقوقی و پیدایش دسته‌های ارتباط..... ۶۳
- ۳-۲. مکتب قدیم فرانسوی: ابداع بحث توصیف، تمرکز بر اصل سرزمینی بودن قوانین..... ۶۶
- ۳-۳. مکتب هلندی..... ۶۹
- ۳-۴. مکتب انگلیسی-آمریکایی..... ۷۰
- ۳-۵. مکتب آلمانی..... ۷۲
- ۳-۶. مکتب جدید ایتالیا..... ۷۴
- ۳-۷. مکاتب جدید فرانسوی: قبل و بعد جنگ جهانی اول..... ۷۷
- ۳-۸. مکتب ایرانی تعارض قوانین، آری یا خیر؟..... ۸۱
- ۳-۹. جدول مکاتب..... ۸۳

فصل سوم: منابع داخلی و بین المللی حقوق بین الملل خصوصی..... ۸۵

۱. منابع حقوق بین الملل خصوصی..... ۸۷
۲. منابع داخلی..... ۸۷
- ۱-۲. قانون اساسی..... ۸۷
- ۲-۲. قانون مدنی (قانون عادی)..... ۹۱
- ۲-۳. قانون تجارت (قانون خاص)..... ۹۲

۹۳.....	۲-۴. آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹
۹۵.....	۲-۵. قانون کار مصوب ۱۳۶۹
۹۶.....	۲-۶. قانون امور حسبی مصوب ۱۳۱۹
۹۸.....	۲-۷. قانون اجازه رعایت احوال شخصیه ایرانیان غیر شیعه در محاکم مصوب ۱۳۱۲
۹۹.....	۲-۸. سایر قوانین عادی
۱۰۰.....	۲-۹. رویه قضایی
۱۰۴.....	۲-۱۰. رأی وحدت رویه
۱۰۵.....	۲-۱۱. عرف و عادات
۱۰۶.....	۲-۱۲. عقاید علمای علم حقوق (دکترین)
۱۰۸.....	۳. منابع بین‌المللی
۱۰۹.....	۳-۱. عهدنامه و کنوانسیون‌های بین‌المللی
۱۰۹.....	۳-۱-۱. مفهوم، کارکرد، معنی اسناد مرتبط با حقوق بین‌الملل خصوصی
۱۱۲.....	۳-۱-۲. معاهدات بین‌المللی دوجانبه و چندجانبه
۱۱۳.....	۳-۱-۳. ماهیت حقوق معاهدات در حقوق ایران: در حکم قانون
۱۱۵.....	۳-۱-۴. تعارض عهدنامه بین‌المللی و قانون داخلی
۱۱۶.....	۳-۱-۵. تفسیر عهدنامه‌های بین‌المللی
۱۱۹.....	۳-۱-۶. نکات تکمیلی
۱۲۰.....	۳-۲. رویه بین‌المللی
۱۲۲.....	۳-۳. عرف بین‌المللی
۱۲۳.....	۳-۴. اصول کلی حقوقی بین‌المللی
۱۲۵.....	۳-۵. دکترین‌های بین‌المللی
۱۲۵.....	۴. جایگاه حقوق بین‌الملل خصوصی در علم حقوق
۱۲۷.....	۵. رابطه حقوق بین‌الملل خصوصی با سایر رشته‌های حقوق
۱۲۷.....	۵-۱. وجوه اشتراک و افتراق حقوق بین‌الملل خصوصی با حقوق داخلی
۱۳۴.....	۵-۲. وجوه اشتراک و افتراق حقوق بین‌الملل خصوصی با حقوق بین‌الملل عمومی
۱۳۶.....	۵-۳. وجوه اشتراک و افتراق حقوق بین‌الملل خصوصی با حقوق تجارت بین‌المللی
۱۳۸.....	۵-۴. وجوه اشتراک و افتراق حقوق بین‌الملل خصوصی با حقوق تطبیقی
۱۴۱.....	فصل چهارم: احوال شخصیه در تعارض قوانین
۱۴۳.....	۱. مقدمه
۱۴۴.....	۲. تفاوت‌ها در قواعد تعیین دادگاه و قواعد حل تعارض قوانین
۱۴۵.....	۳. مسائل حقوقی جزایی، اداری و مالی خارج از بحث تعارض قوانین است
۱۴۶.....	۴. تعارض قوانین شامل تعارض قوانین داخلی نیست
۱۴۹.....	۵. تشخیص قانون کشور درگیر در مسئله تعارض قوانین
۱۵۰.....	۶. انواع قواعد در حل تعارض قوانین
۱۵۰.....	۶-۱. قواعد درون‌مرزی و برون‌مرزی

- ۶-۲. قوانین حل تعارض و قواعد ماهوی ۱۵۱
۷. توصیف و روش آن ۱۵۲
- ۷-۱. تعیین قانون توصیف کننده: قانون سبب یا قانون مقر دادگاه؟ ۱۵۴
- ۷-۱-۱. دلایل طرفداران قانون سبب ۱۵۶
- ۷-۱-۲. دلایل طرفداران قانون مقر دادگاه ۱۵۷
- ۷-۲. استثنائات حاکم بر اصل توصیف بر مبنای قانون مقر دادگاه ۱۵۹
- ۷-۲-۱. استثناء اول - توصیف فرعی (در مقابل توصیف اصلی) ۱۵۹
- ۷-۲-۲. استثناء دوم - پذیرفته شدن توصیفات و تعاریف قانون خارجی برای اعمال قاعده حل تعارض ۱۶۱
- ۷-۳. استثناء سوم - عدم وجود برخی از نهاد یا ماهیت حقوقی خارجی در حقوق داخلی: توصیف دومرحله‌ای ۱۶۲
۸. دسته ارتباط احوال شخصیه و قواعد حل تعارض آن ۱۶۴
- ۸-۱. مفهوم احوال شخصیه ۱۶۴
- ۸-۲. مصداق احوال شخصیه و قاعده اصلی حل تعارض ۱۶۵
- ۸-۳. نکات تکمیلی احوال شخصیه ۱۶۸
- ۸-۳-۱. شرایط ماهوی نکاح، طلاق و آثار آنها تابع قانون دولت متبوع شخص است ۱۶۸
- ۸-۳-۲. تابعیت مضاعف و نکاح ۱۶۹
- ۸-۳-۳. حقوق شناخته نشد در دولت متبوع شخص قابل اجرا در داخل نیست ۱۷۲
- ۸-۳-۴. گاهی احوال شخصیه به دلیل احوال تابع قانون دولت متبوع شخص نیست ۱۷۲
- ۸-۳-۵. فقدان قانون در قانون دولت متبوع شخص و تکلیف اشخاص بدون تابعیت ۱۷۲
- ۸-۴. استثنائات وارد بر احوال شخصیه در قانون ایران ۱۷۳
- ۸-۴-۱. اهلیت خارجیان برای انجام عمل حقوقی در ایران ۱۷۳
- ۸-۴-۲. احوال شخصیه ایرانیان غیرشیعه ۱۷۶
- ۸-۴-۳. اهلیت تحصیل یا ترک تابعیت ۱۷۹
- ۸-۵. تعیین قانون حاکم در احوال شخصیه بین افراد با تابعیت ۱۷۹
- ۸-۵-۱. زوجین ۱۷۹
- ۸-۵-۲. اختلاف بین ابوبن و اولاد ۱۸۳
- ۸-۵-۳. رابطه بین محجور و ولی قانونی و قیم ۱۸۳
- ۸-۶. بررسی احوال شخصیه محجورین مقیم خارج از ایران ۱۸۴
- فصل پنجم: اموال و قراردادهای اسناد در تعارض قوانین** ۱۸۷
۱. قوانین حاکم بر اموال ۱۸۹
- ۱-۱. قاعده کلی: قانون محل وقوع مال ۱۸۹
- ۱-۲. قانون حاکم بر اموال منقول در صورت نقل و انتقال ۱۹۰
- ۱-۳. استثنائات وارد بر قوانین حاکم بر اموال ۱۹۱
۲. قانون حاکم بر قراردادهای ۱۹۷

۱۹۷	۲-۱. اصل کلی: حاکمیت اراده
۱۹۹	۲-۲. نحوه تعیین محل انعقاد قرارداد
۱۹۹	۲-۲-۱. عقد بین حاضرین
۱۹۹	۲-۲-۲. عقد بین غایبین
۲۰۱	۲-۳. محدودیت‌های اصل حاکمیت اراده در قراردادها
۲۰۲	۲-۳-۱. نظم عمومی
۲۰۲	۲-۳-۱-۱. مبنای قانونی
۲۰۳	۲-۳-۱-۲. مفهوم در حقوق داخلی و بین‌المللی
۲۰۵	۲-۳-۱-۳. اثر منفی و مثبت نظم عمومی در اجرای قانون صلاحیتدار
۲۰۷	۲-۳-۲. قوانین آمره
۲۰۷	۲-۳-۳. قلم نسبت به قانون
۲۰۷	۲-۳-۳-۱. مفهوم
۲۰۹	۲-۳-۳-۲. شرایط احراز طلب نسبت به قانون
۲۰۹	۲-۳-۳-۳. رفتار کسرها: در برابر مسئله حقوقی مرتبط با تقلب نسبت به قانون
۲۱۰	۲-۳-۴. تفاوت بین نظم عمومی و قاعده جلوگیری از تقلب نسبت به قانون
۲۱۱	۲-۴. قاعده حل تعارض در صورت عدم تعین قانون حاکم در قرارداد
۲۱۳	۳. اسناد
۲۱۳	۳-۱. مفهوم، انواع و جایگاه در میان ادب
۲۱۷	۳-۲. اسناد در تعارض قوانین
۲۱۷	۳-۳. قانون حاکم بر شکل سند و جرایب آن
۲۱۹	۳-۴. قانون حاکم بر مفاد و محتوای سند
۲۲۰	۳-۵. قانون لازم‌الاجرا بر سند تنظیم شده در خارج از کشور
۲۲۴	۳-۶. میزان صلاحیت قاعده قانون محل تنظیم سند: مطلق یا نسبی؟
۲۳۳	فصل ششم: قواعد حل تعارض در اموال غیرمادی
۲۳۵	۱. مقدمه
۲۳۶	۲. مصادیق اموال غیرمادی و تعیین قانون حاکم
۲۳۶	۲-۱. دسته اول: حقوق عینی
۲۳۹	۲-۲. دسته دوم: حقوق دینی
۲۴۱	۲-۲-۱. وثیقه عام طلبکاران نسبت به اموال بدهکار
۲۴۴	۲-۲-۲. اسناد قابل معامله
۲۵۰	۲-۲-۲-۱. برات و سفته و چک
۲۵۲	۲-۲-۲-۲. اسناد در وجه حامل و سهام بی‌نام
۲۵۳	۲-۲-۲-۳. اسناد و سهام بانام
۲۵۳	۲-۲-۲-۴. اوراق قرضه
۲۵۶	۲-۲-۲-۵. اوراق بهادار بورس

۲۵۶.....	۲-۲-۲. قواعد حل تعارض در اسناد تجاری (شکل، ماهیت، اعتبار، انتقال، گردش)
۲۵۷.....	۲-۲-۳-۱. مفهوم اسناد تجاری
۲۵۸.....	۲-۲-۳-۲. ویژگی‌های اسناد تجاری خاص
۲۶۱.....	۲-۲-۳-۳. قوانین حاکم بر اسناد تجاری
۲۶۲.....	۲-۲-۳-۴. مفهوم اسناد تجاری خاص در قوانین
۲۶۴.....	۲-۲-۳-۵. عناصر شکلی اسناد تجاری
۲۶۷.....	۲-۲-۳-۶. قانون حاکم بر شکل و اعتبار اسناد تجاری: قانون محل تنظیم سند
۲۶۹.....	۲-۲-۳-۷. قانون حاکم بر اعتبار اسناد تجاری: قانون کشور محل ایجاد سند
۲۷۰.....	۲-۲-۳-۸. قانون حاکم بر انتقال اسناد تجاری: قانون محل انتقال
۲۷۱.....	۲-۲-۳-۹. قانون حاکم بر تعهدات اسناد تجاری: هر تعهد تابع قانون کشور محل ایجاد سند
۲۷۲.....	۲-۲-۳-۱۰. خلاصه قواعد حل تعارض اسناد تجاری
۲۷۲.....	۲-۲-۴. حق حبس، پیشه و تجارت یا حق سرقتی
۲۷۲.....	۲-۴-۱. مفهوم متفاوت در قوانین روابط موجر و مستأجر ۱۳۵۶ و ۱۳۷۶
۲۸۱.....	۲-۲-۴-۲. امکان اعمار همزمان هر دو حق کسب یا پیشه یا تجارت و حق سرقتی در یک ملک
۲۸۳.....	۲-۲-۴-۳. قاعده حل تعارض در حق کسب یا پیشه یا تجارت، و حق سرقتی
۲۸۳.....	۲-۲-۵. حقوق مالکیت فکری (معنایی)
۲۸۳.....	۲-۲-۵-۱. مفهوم
۲۸۵.....	۲-۲-۵-۲. مالکیت‌های صنعتی و قاعده حل تعارض
۲۸۶.....	۲-۲-۵-۳. مالکیت‌های ادبی و هنری و قاعده حل تعارض
۲۸۸.....	۲-۳. حل تعارض قوانین در جرایم
۲۸۹.....	۲-۴. حل تعارض قوانین در آیین دادرسی
۲۹۰.....	۲-۵. حل تعارض قوانین در مسئولیت مدنی
۲۹۰.....	۲-۵-۱. مفهوم و مبانی و قوانین
۲۹۳.....	۲-۵-۲. قاعده حل تعارض: سکوت قانون‌گذار
۲۹۷.....	فصل هفتم: احاله و حقوق مکسبه در تعارض قوانین
۲۹۹.....	۱. مقدمه: احاله یعنی پاسکاری بین قوانین
۲۹۹.....	۱-۱. دلایل متقصدین: بی‌اعتنایی به قانون خودی و ایجاد تسلسل و دور
۳۰۰.....	۱-۲. دلایل طرفداران: فقدان قانونی به جز قانون داخلی و هماهنگی بین قواعد حل تعارض
۳۰۱.....	۲. حالات مختلف قواعد حل تعارض نسبت به هم
۳۰۱.....	۲-۱. اتفاق نظر و هماهنگی در قواعد حل تعارض
۳۰۲.....	۲-۲. اختلاف نظر و ناهماهنگی در قواعد حل تعارض
۳۰۲.....	۲-۲-۱. اختلاف نظر و ناهماهنگی و صالح دانستن قانون خود: تعارض مثبت
۳۰۲.....	۲-۲-۲. اختلاف نظر و ناهماهنگی و صالح دانستن دیگری: تعارض منفی

۳۰۳	۳. تفکیک احاله درجه اول از درجه دوم
۳۰۵	۴. قانون حاکم در احاله درجه اول و دوم
۳۰۸	۵. تعارض‌های متحرک و طرح حقوق مکتسبه
۳۰۸	۵-۱. تعارض در زمان و تعارض در مکان
	۵-۲. حق مکتسبه ناظر بر اجرا و تأثیر گذاری حق است: تفکیک بین مرحله ایجاد حق و اثر گذاری حق
۳۱۱	۵-۳. شرایط تأثیر بین‌المللی حق مکتسبه
۳۱۳	۵-۳-۱. حق طبق قانون صلاحیتدار ایجاد شده باشد
۳۱۴	۵-۳-۲. حر با رعایت کلیه شرایط لازم در قانون صلاحیتدار، ایجاد شده باشد
۳۱۵	۵-۴. میزان اثر گذاری حق مکتسبه از بعد کمی و کیفی
۳۱۶	۵-۵. موارد عدم اجرای حق مکتسبه
۳۱۸	۵-۵-۱. مخالفت حق مکتسبه با نظم عمومی
۳۱۸	۵-۵-۲. تقلب نسبت به قانون
۳۲۰	۵-۵-۳. تنوری حقوق مخالفت
۳۲۰	۵-۵-۴. حق مکتسبه به موجب اقدامات خاص جنگی
۳۲۱	۶. تکلیف به اجرای قانون خارجی در برابر آن
۳۲۳	فصل هشتم: مباحث تکمیلی از مباحثات اثباتی
۳۲۵	۱. مقدمه
۳۲۵	۲. قانون حاکم بر اختلاف ناشی از قراردادهای الکترونیکی
۳۲۷	۳. تأملی در ماده ۹۶۸ قانون مدنی ایران در قراردادهای الکترونیکی
۳۲۸	۴. محدودیت‌های اصل حاکمیت اراده در بستر الکترونیکی، اخلاقی و نظم عمومی
۳۳۰	۵. تعیین مکان انعقاد قرارداد الکترونیکی
۳۳۴	۵-۱. مکان انعقاد قرارداد از طریق ایمیل: قاعده ارسال
۳۳۷	۵-۲. مکان انعقاد قرارداد از طریق چت (اتاق گفت‌وگو): قاعده وصول
۳۳۸	۵-۳. مکان انعقاد قرارداد از طریق وبسایت: هر دو قاعده بسته به نوع وبسایت
۳۳۹	۶. محل وقوع اموال غیر منقول یا منقول موضوع قراردادهای الکترونیکی
۳۳۹	۶-۱. اموال غیر منقول
۳۴۰	۶-۲. اموال منقول
۳۴۰	۶-۲-۱. نوع مال دیجیتال
۳۴۱	۶-۲-۲. محل وقوع مال دیجیتال
۳۴۲	۷. قانون حاکم بر تنظیم اسناد الکترونیکی
۳۴۲	۷-۱. نحوه ایجاد نوشته و سند الکترونیکی و نقش امضای الکترونیکی
۳۴۴	۷-۲. قانون حاکم بر تنظیم اسناد کاغذی و الکترونیکی و استثنائات وارده
۳۴۶	۷-۳. محل تنظیم اسناد الکترونیکی
۳۴۶	۷-۳-۱. مفهوم تنظیم و نقش امضاء در آن

۳۴۸.....	محل تنظیم اسناد الکترونیکی ۷-۳-۲
۳۵۱.....	نمونه سؤال اول
۳۵۱.....	الف) ابتدا گزارش فرضی زیر را با دقت مطالعه فرمایید
۳۵۳.....	ب) با توجه به گزارش فرضی فوق مستند و مستدل فقط و فقط در زیر هر سؤال پاسخ دهید
۳۵۵.....	نمونه سؤال دوم
۳۵۵.....	الف) به سؤالات زیر مستند و مستدل پاسخ دهید
۳۵۶.....	ب) سؤالات گزینه‌ای: از بین گزاره‌های زیر موارد صحیح و غلط را مشخص کنید
۳۵۹.....	منابع پیشنهادی
۳۵۹.....	الف) منابع فارسی
۳۵۹.....	ب) منابع انگلیسی

پیشگفتار مؤلف

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين

والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين

«نیاز» است که در انسان، انگیزه، حرکت و تلاش ایجاد می‌کند؛ و اساساً وصف «نیازمندی» در عین حال که بیانگر نوعی نقص در وجود آدمی است، اما در عین حال موجبات حرکت، رشد و کمال وی نیز می‌گردد و آن است. دایره آن نیز بسی فراخ‌تر از آن هست که قابل شمارش باشد. از ابتدایی‌ترین نیازها چون خوراک و پوشاک گرفته تا نیاز به شناخت خود که مقدمه شناخت یگانه خدای هستی است، در گستره آن قرار دارد. در راه رفع این نیاز که اعلی‌ترین نیازهاست، جان سپردن هم سزااست:

سعیدیا زنده عاشقی باشد که بمرده در آستان نیاز

مسائل تعارض قوانین در حقوق بین‌الملل خصوصی به دلیل درگیر کردن دو یا چند سیستم حقوقی در حل یک مسئله حقوقی از پیچیدگی‌های خاص حقوقی برخوردار است، به نحوی که به علم ریاضی شباهت دارد. این دشواری وقتی ساده‌سازی می‌شود که مباحث هسته‌ای با ادبیاتی ساده و روان تشریح شود و از اطناب کلام خودداری گردد تا خواننده محترم از اصل بحث دور نیفتد و موضوعات و احکام را به خوبی درک کند. مثالی ذکر می‌کنیم:

آقای John یک تاجر انگلیسی مقیم فرانسه است که در یک سفر تجاری به ایران، با خانم Mary که یک دانشجوی انگلیسی در رشته زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه تهران است، آشنا می‌شود و با هم در سفری به آلمان ازدواج می‌کنند. یک ماه بعد، کتاب خانم Mary که شاهنامه را به انگلیسی ترجمه کرده بود توسط انتشارات گوته در

آلمان منتشر می‌شود. آقای John به عنوان کادوی این اثر یک دستگاه خودرو زانتیا و یک یک باب منزل مسکونی در چین به نام Mary خریداری می‌کند. دو ماه پس از این ازدواج، آقای John با دوست و همکلاسی Mary در تهران، یعنی خانم Adriana، که فرانسوی و مقیم انگلستان است، آشنا می‌شود و در نظر دارد با وی نیز ازدواج کند و برای فراهم کردن زمینه ازدواج، تصمیم می‌گیرد ۶ ماه در تهران اقامت کند. در این مدت برای عقب نماندن از فعالیت‌های تجاری، از طریق ایمیل با هم‌تایان تجاری خود در نقاط مختلف جهان ارتباط می‌گیرد. در یکی از این مکاتبات، به آقای Enrico که اهل و مقیم ایتالیا است، ایجاب فروش ۱۰۰ تن پشم گوسفند را از طریق ایمیل می‌فرستد و آقای Enrico این ایجاب را از شهر نیویورک آمریکا از طریق ایمیل قبول می‌کند. از جمله شروط قرارداد این بوده است: طرفین توافق می‌کنند قانون حاکم بر قرارداد، قانون هلند باشد. قانون این داستان، آقای John با یک تاجر ایرانی در اصفهان آشنا می‌شود و مقدار ۱۰۰ تن پشم گوسفند از وی خریداری می‌کند، البته هنوز بهای پسته‌ها را نپرداخته است. در این زمان دولت ایران برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی قانونی را وضع می‌کند و تشویق‌های مختلفی از جمله معافیت از پرداخت مالیات را در نظر می‌گیرد. آقای John در پی این قانون تصمیم می‌گیرد شرکتی را در ایران تأسیس کند. برای این منظور به همراه چند شریک تجاری شرکت JAM را برای تولید رب گوجه‌فرنگی در تهران با ۱۰۰ هزار سهام ۱۰٪ زاد سرمایه‌ای ثبت می‌کند، و ملکی را در استان خراسان برای احداث ساختمان شرکت خریداری می‌کند. اوضاع تجاری وفق مراد پیش می‌رود که ناگهان خبر تصادف آقای Mary را شنید. او شوکه می‌کند! Mary در اتوبان قم - تهران، تصادف و فوت می‌کند. خانواده Mary ساکن لندن هستند، علاقه‌مند می‌شوند ماشین تصادفی Mary را به عنوان یادگار ثبت کنند. برای این منظور آقای John ماشین را با هوایم‌ای انگلیسی به لندن ارسال می‌کند. پس از این جریان آقای John و خانم Adriana به فرانسه رفته و در پاریس باهم ازدواج می‌کنند و آقای John یک باب منزل مسکونی متعلق به خود را واقع در پاریس را به نام خانم Mary برای نشان دادن محبت خود، منتقل می‌کند. بعد از ثبت سند انتقال مالکیت در پاریس به ایران برمی‌گردند. در یکی از شب‌ها، فیلم Caver را که برنده اسکار شده بود، به صورت آنلاین خریداری کرده و دانلود و تماشا می‌کنند. فردای آن روز، پسری به نام Peter مدعی می‌شود فرزند آقای John است و حاصل رابطه نامشروع وی با خانمی در

انگلستان است.^۱ با شنیدن این خبر Adriana که برای مسافرتی کوتاه به اسپانیا رفته بود، در مادرید دادخواست طلاق را تقدیم دادگاه می‌کند. در این میان، جنگی بین ایران و آمریکا درمی‌گیرد و اموال John در آمریکا به دلیل انجام تجارت در ایران، مصادره و به مزایده گذاشته می‌شود و حساب‌های بانکی وی مسدود و سرمایه نقدی وی بلوکه می‌شود.

از مثال فوق، سؤالاتی قابل طرح است که بدون ارائه ساده و کاربردی این بحث، پاسخ‌دهی دقیق برای هر شخصی با تردید همراه خواهد بود.

نگارنده یکی می‌داند که تاکنون در این باب تألیفاتی چند به قلم پژوهشگران معظم کشورمان به اتمام رسیده است، و به نوبه خود در مقطع کارشناسی حقوق و بعدها در تحقیقات خود از آن بهره برده است. با این حال، با مطالعه نوشته‌های موجود، به‌ویژه در زمانی که خود دانشجوی حقوق بود، همیشه این فکر را در ذهن داشت که می‌توان بحث تعارض قوانین را به زبانی ساده و کاربردی‌تر و مختصرتر ارائه نمود و برخی از مسائل کم‌مرتبط را حداقل در حوزه آموزش حذف نمود و به جای آن مباحث جدیدتری فراخور تحول زمان افزون کرد. در یک جمله «آنچه که واقعاً لازم است، به زبان ساده ارائه شود». این اثر بازتاب همان اندیشه‌ای است که در عنوان آن نیز منعکس گردیده است و عمده‌تأجبه آموزشی دارد: بایسته‌های تعارض قوانین به زبان ساده.

منظور از «بایسته‌ها»، آن چیزی است که جوهر مباحث تعارض قوانین و مطالب ضروری آن است و منظور از «زبان ساده»، به عنوان مهم‌ترین ویژگی این اثر، آن است مسائل را در عین جامعیت لازم، روان و ساده مطرح می‌کند، تا به سادگی و سهولت ممکن درک شود. تمرکز بر حقوق ایران نیز دیگر ویژگی این نوشتار است؛ اگر دانشجوی ایرانی بتواند در این بحث رویکرد حقوق ایران را به خوبی درک کند، هدف از تدوین این اثر محقق شده است.

در راستای اهداف فوق، با بهره‌گیری از مثال‌های متعدد به طرح مباحث پرداخته شده است. مفاهیم لازم به حد لازم تشریح و سپس بحث مربوطه در گستره تعارض قوانین مطرح گردیده است. در پایان به مسائل حقوقی مبادلات الکترونیکی از جمله

۱. این گزارش فرضی متن یکی از نمونه سؤالاتی است که نگارنده در تدریس خود در یکی از مراکز آموزشی کشور، طراحی کرده و سؤالاتی از آن استخراج نموده است که در پایان اثر قابل مشاهده است.

مکان تشکیل قراردادهای الکترونیکی، محل وقوع اموال دیجیتال و محل تنظیم اسناد الکترونیکی در گستره تعارض قوانین برای پوشش برخی از مسائل مستحدثه به اختصار توجه شده است. طبیعتاً بحث‌های تحقیقی را بایست در کتب مفصل پیگیری نمود. دو نمونه سؤال نیز طراحی شده است تا خواننده محترم سطح دانش خود را بیازماید و نیز راهنمای طراحان سؤالات باشد. در پایان، در بخش منابع و مآخذ، تنها به تعدادی منبع مرتبط برای مطالعه بیشتر اشاره می‌شود، و از آنجایی که نگارنده در تدوین این اثر از نوشته‌های مختلفی در جمع‌آوری اصل موضوعات بهره برده است و سپس به قلم و سبک خویش طرح بحث نموده است، برای مشغول‌الذمه نشدن در مقابل دیگر نویسندگان محترم، از نوشته‌های وبلاگی و جزوهای تا کتب مرجع، همه آنان را به اندازه بهره‌گیری از آثار ارزشمند خرد و کلانشان، در بعد معنوی اثر حاضر سهم می‌نماید، آنچه قرار افتد و چه در نظر آید.

باین حال، تنها کتابی که در مقدمه آن به حق نیامده است: انتقادات و پیشنهادات دریافت می‌شود، کلام الله تعالی بنید است که «لاریب فیه»^۱ است. قطعاً نقص‌ها هست و بسیار و این مناعت طبع، فراست علمی و پیشنهادات و انتقادات شماست که در رفع کاستی‌ها دستگیر و مشوق ماست.

«انما يتقبل الله من المتقين»^۲

طاهر حبیب‌زاده^۳

قم المقدسه - روز عید مبارک و اعظم «غدیر»

۱ شهریور ۱۳۹۵

باشد که علی (ع) دست گیرد از ما

۱. شکی در آن نیست (آیه ۲ از سوره مبارکه بقره).

۲. همانا خداوند از پرهیزگاران می‌پذیرد (آیه ۲۰ سوره مبارکه مائده).

۳. دانش آموخته حقوق فناوری اطلاعات و تجارت الکترونیکی، دانشگاه منچستر انگلستان؛

وبسایت: www.drhabibzadeh.com

تلگرام: @drhabibzadehwebsite

ایمیل: habibzadeh114@yahoo.com